

НАУКОВИЙ ВІСНИК
ВІННИЦЬКОГО КООПЕРАТИВНОГО ІНСТИТУТУ

ДЕРЖАВИ СВІТУ ТА УКРАЇНА У НОВИХ РЕАЛІЯХ: СОЦІАЛЬНІ, ЕКОНОМІЧНІ, ЕКОЛОГІЧНІ ТА ПРАВОВІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ

*Тези доповідей учасників
V Міжнародної науково-практичної конференції
професорсько-викладацького складу
та практичних працівників галузей господарства*

(28 березня 2012 р.)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
УКООПСПІЛКА
ВІННИЦЬКИЙ КООПЕРАТИВНИЙ ІНСТИТУТ

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

НАУКОВИЙ ВІСНИК
ВІННИЦЬКОГО КООПЕРАТИВНОГО ІНСТИТУТУ

ДЕРЖАВИ СВІТУ ТА УКРАЇНА У НОВИХ РЕАЛІЯХ: СОЦІАЛЬНІ, ЕКОНОМІЧНІ, ЕКОЛОГІЧНІ ТА ПРАВОВІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ

Тези доповідей учасників V Міжнародної науково-практичної конференції
професорсько-викладацького складу та практичних працівників галузей господарства

(28 березня 2012 р.)

Вінниця
2012

УДК 334.73(477)

Свідцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія ВІ №794-152-Р від 23.09.2010 р.

Друкується за рішенням Вченої ради Вінницького кооперативного інституту.
Протокол № 7 від 18 квітня 2012 р.

Організатори конференції:
Управління освіти і науки Вінницької обласної
державної адміністрації,
Вінницький кооперативний інститут,
Белгородський університет споживчої кооперації, економіки і права (Росія),
Вінницький національний аграрний університет,
Університет «Вшехніца Сентокшиска» (м. Кельце, Польща).

Редакційна колегія

Голова редакційної колегії: Драбовський А.Г., к.е.н., професор, ректор інституту,
Заслужений працівник освіти України.

Зступник голови редакційної колегії: Якимчук К.Д., д.е.н., професор, проректор ВКІ з науково-методичної роботи, Заслужений працівник вищої школи РФ.

Члени редколегії: Прушковський Л.В., к.е.н., професор, декан економічного факультету Белгородського університету споживчої кооперації, економіки і права (Росія);
Захарченко В.І., д.е.н., професор, завідувач кафедри Вінницького соціально-економічного інституту Університету «Україна»;
Петренко М.І., д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів.

Технічні редактори: Стець Н.В., Медведєва Т.М.

Літературний супровід: Павлюк В.А., Василюк Л.М., Лаврова В.В., Мельник О.А., Шибіцька І.В., Богданюк О.В.

Редакційна колегія не несе відповідальності за зміст доповідей, матеріали друкуються в редакції і мовою авторів.

Науковий вісник ВКІ «Держави світу та Україна у нових реаліях: соціальні, економічні, екологічні та правові орієнтири розвитку». Тези доповідей учасників V Міжнародної науково-практичної конференції, 28 березня 2012р. – Вінниця: ПП Балюк І.В., 2012. – 376 стр.

Тези присвячені висвітленню нових реалій розвитку у післякризовий період, соціальні, економічні, екологічні та правові орієнтири розвитку, надаються пропозиції щодо вирішення цілого ряду проблем з урахуванням передового світового досвіду, наукових розробок, досягнення техніки та технологій.

Для науковців, практичних працівників, аспірантів, магістрантів та студентів.

ISBN 978-617-530-170-8

© ВКІ, автори тез, 2012

© ВКІ, оригінал-макет, 2012

© ПП Балюк І.В., 2012

Черненко Н.С.

Дослідження основних аспектів системи моніторингу економічного стану підприємства 133

Чуприна І.В.

Економічні важелі впливу держави на розвиток конкуренції 138

Шкурупій О.В., Свічкарь В.А.

Інтелектуальний капітал як чинник формування економічних переваг споживчої кооперації України 142

Секція II

Фінансово-економічні важелі у вирішенні соціально-економічних проблем

Антонюк Л.В., Ковалевська В.В.

Інновації в комп'ютерному тестуванні 145

Бондарчук Т.В.

Удосконалення організації обліку давальницької сировини нерезидентів під час надходження та переробки її українськими підприємствами 148

Быкова В.В., Тарасенкова Я.Э.

Состояние рынка отдельных строительных материалов 153

Вдовиченко А.М.

Причини дефіциту пенсійного фонду та проблеми його вирішення 156

Власенко І.В., Паламаренко Я.В.

Державне регулювання венчурного бізнесу – рушійна сила підняття економіки 159

Гецілевич М.Б., Невмержицький В.І.

Інвестиційні процеси у торгівлі 163

Гомза В.М.

Мале підприємництво в регіоні – аналіз та тенденції розвитку 166

Гончарук К.В.

Механізм регулювання ринку депозитних послуг в Україні 171

Горобець Л.В., Мельников О.М.

Становлення системи мобільного навчання як запорука посилення інвестиційної діяльності сучасних підприємств 175

Гринчук Т.П.

Інноваційні процеси у туристичній індустрії 179

Драбовський А.Г., Якимчук О.К.

Економічна складова сталого розвитку України 182

Кашпрук Ю.А.

Модель розвитку кризи в банку 185

УДК 005.336.4

**Шкурупій О.В., зав. кафедрою міжнародної економіки ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», д.е.н., професор,
Свічкарь В. А., ст. викладач кафедри міжнародної економіки ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»**

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПЕРЕВАГ СПОЖИВЧОЇ КООПЕРАЦІЇ УКРАЇНИ

Розглядаються науково-практичні підходи до формування інтелектуального капіталу. Досліджується цінність людських ресурсів і нематеріальних активів для здійснення господарської діяльності споживчої кооперації України.

Scientific and practical approaches of intellectual capital were reviewed in the publication. The value of human resources and intangible assets for implementation of economic activities of consumer cooperation in Ukraine was analyzed.

Ключові слова: інтелектуальний капітал, людський капітал, нематеріальні активи, інтелектуально-інноваційний розвиток.

Keywords: intellectual capital, human capital, intangible assets, intellectual and innovative development.

Постановка проблеми. Розвиток споживчої кооперації не може розглядатись інакше, ніж в контексті тих глобальних та макроекономічних змін, що відбуваються нині в суспільстві. Визначальним напрямом, якому в наш час має слідувати Україна, і якому має відповідати динаміка всіх сфер її економіки (зокрема системи споживчої кооперації) є інтелектуально-інноваційний шлях розвитку. Приклади країн – світових лідерів свідчать, що сучасному етапу відповідає тренд інтелектуальної активності суспільних систем, який дедалі стає все виразнішим.

Аналіз досліджень і публікацій. Зважаючи на те, що роль інтелектуального капіталу в суспільному відтворенні постійно зростає, проблеми відповідного змісту активно досліджуються сучасною наукою. Передусім необхідно відзначити роботи таких науковців як Г. Андрощук, В. Базилевич, Г. Беккер, Е. Брукінг, П. Бурдйю, А. Гапоненко, В. Гойло, Б. Данилишин, О. Добринін, С. Дятлов, Л. Едвінссон, С. Клімов, В. Кушерець, Б. Леонтьєв, І. Нонака, Т. Стюарт, Л. Федулова, А. Чухно та ін. Разом з цим стратегія інтелектуально-інноваційного розвитку національної економіки зумовлює потребу поглиблення досліджень з питань формування інтелектуального капіталу та інтелектуальної власності у всіх сферах економіки України, зокрема необхідність таких досліджень актуальна для системи споживчої кооперації.

Метою є обґрунтування важливості інтелектуального капіталу для розвитку споживчої кооперації України. Завдання полягають у виявленні впливу складових інтелектуального капіталу (людського капіталу та інтелектуальних активів) на утворення прибутку та зростання рентабельності активів, а також розширення масштабів господарської діяльності.

Результати дослідження. Досліджуючи роль інтелектуального капіталу в сучасному суспільно-відтворювальному процесі, необхідно зазначити, що саме людина приводить до дії всю економіку. В умовах переходу до господарських відносин постіндустріального типу індивід стає центром економічної системи,

виконуючи активну роль у процесі відтворення; людський фактор перетворюється на провідну продуктивну силу суспільного розвитку. Цінність людини – носія інтелектуального капіталу постійно зростає. Природні та функціональні здібності особистості сприймаються нині як стратегічний ресурс і національних економік, і господарських систем, до яких, відноситься також система споживчої кооперації України. Підприємства розглядають інтелектуальний капітал, сформований на рівні працівника, як джерело новацій, а отже, як можливість трансформації інтелектуальної праці у свої конкурентні переваги.

Зазначаючи це як імператив сучасного розвитку, необхідно уточнити, що для України властива глибинна суперечність. Вона полягає у невідповідності між інтелектуальним капіталом, створеним на індивідуальному рівні, та його імперативно активною (затребуваною суспільством) частиною. За даними НАН України серед працівників науково-дослідних установ (тієї сфери, де насамперед і продукуються новації) 46,3 % працюючих неповністю реалізують свої здібності, з них 20 % – через відсутність необхідності використання своєї кваліфікації в повному обсязі.

Ситуація, що нині існує в Україні, оцінюється як диспропорція: при потужності інтелектуального потенціалу в 137–138 млрд дол. США, він практично не трансформується у виробництво [1, с. 71]. На тлі зазначених процесів, що простежуються фактично на всіх рівнях української економіки, майже в усіх її сферах і галузях, було б необачливо стверджувати, що пагубні тенденції зовсім не торкнулись споживчої кооперації. Проте, акцентуючи на перевагах кооперації, як принципу господарювання, необхідно зважити на ту специфіку, яка формувалась протягом всього довгого періоду існування нашої системи, яка затвердилась нині, та, завдяки якій значною мірою забезпечується нині позитивний ефект ринкової діяльності. Йдеться про підготовку кадрів і про те, що людський капітал (знання, вміння працівників, їх розвинута здатність до творчості) в системі споживчої кооперації України досить продуктивно використовується.

Особливістю споживчої кооперації є те, що людський капітал, який розглядається як складова інтелектуального, майже повністю продукується в межах системи. За нашою оцінкою, людський капітал споживчої кооперації становить близько 10 млрд. грн. Це великі нагромадження. Для порівняння: загальний обсяг власного капіталу в системі дорівнює 3 млрд. грн.

Інтелектуальний капітал, який сформований індивідом і використовується в діяльності господарської системи, виступає як потенційно доступний для використання ресурс. Його базова функція – забезпечення інтересів підприємництва – навіть в умовах економічного спаду реалізується цілком успішно. Про це свідчить стан споживчої кооперації, основні показники якого розглядаються нами у паралелі з оцінкою використання людського капіталу, а саме: в 2010 р. роздрібний товарооборот системи у порівнянних цінах до 2009 р. становив 106,0 %, кінцевий фінансовий результат господарської діяльності (85 млн. грн.) був позитивним, хоча дещо нижче попереднього року – на 3,5 %.

В умовах ринкової нестабільності процеси формування, накопичення, ефективного використання та відтворення інтелектуального капіталу набувають важливого значення, з огляду на те, що глобальні руйнівні кризові явища істотно впливають на економіку різних країн і зумовлюють інший (менш сприятливий для підприємницької діяльності) стан середовища у т.ч. і внутрішнього ринку. За цих умов інтелектуальний капітал розглядається як визначальний чинник підвищення рівня конкурентоспроможності економіки України та стабілізації її господарсько-

фінансового стану, а також відповідних процесів у всіх галузях та сферах господарської діяльності.

Розглядаючи у цьому контексті можливості майбутнього розвитку споживчої кооперації, необхідно зазначити, що людський капітал є однією з основних передумов зростання масштабів господарської діяльності та забезпечення прибутковості. Впливовим є насамперед чинник якісного складу кадрів споживчої кооперації. За результатами проведеного нами кореляційного аналізу (2007-2010 рр.), збільшення працівників з вищою освітою на одну особу призводить до збільшення прибутку на 872,6 грн., а зростання частки таких працівників на 1 % зумовлює підвищення рівня рентабельності товарообороту на 1,3 процентні пункти. Розмір приросту свідчить про те, що людський капітал є значущим чинником збільшення прибутковості системи споживчої кооперації України.

Інтелектуальний капітал споживчої кооперації України, як і будь-якої іншої організації, підприємства тощо, утворюють дві складові – (1) людський капітал та (2) сукупність інтелектуальних продуктів, які за умови їх ідентифікації та обліку стають нематеріальними активами суб'єкта господарювання. Для системи споживчої кооперації України властива надзвичайно виразна специфіка, яка полягає в тому, що людський капітал (як зазначалось вище) майже повністю продукується в межах системи, а об'єкти інтелектуальної власності на протигагу цьому, навпаки, майже в повному обсязі притягуються ззовні.

Незважаючи на те, що частка нематеріальних активів споживчої кооперації незначна (0,4% в загальному обсязі сукупних активів) їх значимість постійно зростає. Збільшення вартості інтелектуальних активів на 1000 грн. призводить до отримання прибутку на суму 1143 грн., а збільшення частки інтелектуальних активів на 1% зумовлює зростання рівня їх рентабельності сукупних активів на 15,7 %.

Висновки. Обидві складові (людський капітал та інтелектуальні активи) є впливовими чинниками економічної стабільності споживчої кооперації, що виявляється через прямий вплив на утворення прибутку та зростання рентабельності активів, а також розширення масштабів діяльності цієї господарської системи.

Розвиток споживчої кооперації України за інтелектуально-інноваційним вектором, як і розвиток національної макросистеми в цілому, слід вважати безальтернативним. Результативність процесів, що відбуваються нині в системі споживчої кооперації, є похідною від вирішення Україною в рамках інтелектуально-інноваційного розвитку найбільш важливих проблем – передусім таких, як зростання у реальному секторі економіки, забезпечення національної безпеки, підвищення конкурентоспроможності, а також покращення стану на ринку праці, підвищення якості життя населення, подолання істотного розшарування населення за доходами та інших проблем, життєво значимих для вітчизняної економіки.

Література

1. Данилишин Б. Інтелектуальні ресурси в економічному зростанні: шляхи поліпшення їх використання / Б. Данилишин, В. Куценко // Економіка України. – 2006. – № 1. – С. 71–79.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
УКООПСІЛКА
ВІННИЦЬКИЙ КООПЕРАТИВНИЙ ІНСТИТУТ**

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**НАУКОВИЙ ВІСНИК
ВІННИЦЬКОГО КООПЕРАТИВНОГО ІНСТИТУТУ**

**ДЕРЖАВИ СВІТУ ТА УКРАЇНА У НОВИХ РЕАЛІЯХ:
СОЦІАЛЬНІ, ЕКОНОМІЧНІ, ЕКОЛОГІЧНІ
ТА ПРАВОВІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ**

**Тези доповідей учасників V Міжнародної науково-практичної конференції
професорсько-викладацького складу та практичних працівників галузей господарства**

**Видавець
ПП Балюк І.Б.**

Свідомство суб'єкта видавничої справи
ДК № 2524 від 13.06.2006 р.

Підписано до друку 16.10.2012 р.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Друк офсетний. Фіз. арк. – 23,5.
Ум.-друк. арк. – 21,93. Обл.-вид. арк. – 38,78.
Наклад 100 прим. Зам 93.
Друк ПП Балюк І.Б.
21018, м. Вінниця, вул. Р. Скалецького, 15.
Тел./факс: (0432) 52-08-02